

ЖЕНСКИ СВЕТ.

ЛИСТ ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

ВЛАСНИК :

ДОБРОТВОРНА ЗАДРУГА СРПКИЊА НОВОСАТКИЊА.

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ

АРКАДИЈЕ ВАРАЂАНИН.

ИЗЛАЗИ :

СВАКОГ 1. ДАНА У МЕСЕЦУ НА ЦЕЛОМ ТАБАКУ.

Цена је годишња 1 фор.; за Србију 2½ динара.

Рукописи и претплата шаљу се на уредништво.

УМЕТНОСТ И МОРАЛ.

(Из Лајкснерових „Естетичких студија“).

Из историје књижевности је познато, да је свагда било песника, који су наглашивали моралну сврху уметности. „Појезија треба да поправља!“ тако гласи позната лозинка. Те тако се уметност по-сестрила са религијом. У том сродничком одношају има истине, јер идеје доброга и лепога имају свој заједнички корен у дубљинама човечије природе. Отуда долази, да се у већине народа сретамо с истом по-јавом: у најстарија времена свога развитка не само да су уметност и религија две рођене сестре, него су управо једно. Најстарији спегови у Инђана, који су нам сачувани у Ригведи, старогерманска Еда, теогоније у Грка, обредне имне у Мисираца одговарају религијозној потреби у облику, који је био уметнички толико савршен, колико допушта степен опште образованости. Па и доцније се у песништву, као у Есхиловим трагедијама, исказују религијозни назори народни. Но мало по мало па се песник и свештеник стадоше раздвајати један од другога те се уметност и вера развијаше свака за себе.

Према томе човек не сме посумњати у морално дејство уметности у најстарија

времена, јер у њој живи још свест о све-зи међу Богом и светом — жива вера.

Но даљи их развој раздваја; знање по-стаде непријатељ вери; они некад живи божански ликови, који су у својим рукама држали и добро и зло за човечанство, који су муње синали по свету и по небу ходали, гледајући и мотрећи на све својим сунчаним оком — ти силници постадоше слаби. Тако нестаде Олимпа, умре Зевс и Његови — тако нестаде Валхале — но бесмртно, као и дух човечији, остаде мисао о божанству, а човечанство, које тежи за истином налази свету нове облике, у које салива оно, што је вечно.

Кад посмотримо највеће творевине у-метничке, сав низ оних дела, која себи сачуваше вечиту младост, Омирова два епа, Софоклову „Антигону“, најбоље трагедије Шекспира, Расина, Шилера, Гета и т. д.; пластичне творевине антике и слике из цвета ренесансе; дела великих музичара — свугде ћемо наићи на дубљу моралну садржину. Па ипак та морална садржина није г л а в н а н а м е р а уметникова, јер прва сврха уметности остаје свагда армонија и лепота.

Кад је Рафајило сликао своју сикстинску Богородицу, није му био смер да учи свет шта је материнска љубав. Гете није у „Фаусту“ хтео да застраши од последица девојачке обмане, Шекспир у „Хамлету“ није хтео да покаже, како је то шкодљиво, кад мислилачка глава мозгајући поткопа радну снагу. Све те конклузије леже додуше у тим делима, но ни песници ни сликари нису своја дела створили за то, да пронађу „случај“ општем моралном принципу. Права велика уметност не ће да морализује, али ипак то чини тим што нам у савршену облику износи материју, која нас вуче за собом те ми с њом проживимо и весело и туровно, и комично и трагично тако, да обогатимо своје осећање а моралне своје назоре „прекалимо“, то јест: добијемо прилике да завиримо у биће и последице страсти.

Нагона за оно, што је добро, има у најпростијега човека и тај нагон захтева да добар буде награђен а зао кажњен. Пре више година давали се у мађарском неком селу Шилерови „Разбојници“. На дашчаној скели играли су чланови путничке руље пред најшаренијом публиком на свету, пред кочијашима, свињарима, пред уљавом циганијом, пред чивутима и хришћанима. Сам комад једва је човек могао познати, но главни је предмет био остао а и Фрања је био онај хуља који је у оригиналу. Са сваким је чином расло огорчење гледалаца против његова приказивача и најпосле се стали па њ бацати комишкама.

Песник треба, по старој једној изреци у спеву свом да буде божји заступник на земљи, одветник судбине. Праведно ваља да дели кривицу и одмазду, па ма му јунак погинуо и пропао, ваља да нам докаже, да је јунака убила морална потреба а не песникова воља. Ако је све то тако, онда нас дело етички прекаљује, задовољава наше морално чувство те васпитава тим наш морални суд.

Само тако сме песник бити учитељ, свако једнострано наглашавање моралне тенденције буни, па чак и руши уметничко дело.

Данас има веома много писаца који најрадије приказују грех и порок а уз то веле, да то чине, не би ли поправили

свет. То изгледа, као кад бисмо кога у боницу, пуну прокажених одвели, да га сачувамо од болести. Бар средство је канда промашено. Те модерне моралисте са својим делима подсећају човека на католичке исповедаонице. Ту омладина може наћи све пороке један крај другог, похоту, браколост и т. д. све прегледно уређено, а остраг стоји опомена да се ваља чувати порока. Шта се постиже тим? Фантазија се напуни читавом гомилом представа, које хуман васпиталац што даље отклања од деце.

Исто су таква и дела неких Француза из школе натуралиста а и дела њихових немачких имитатора. Нема тога неморалнога гада, нема те заблуде онога нагона који љубав ваља да оплемени, а да се човек с њим не срета у тим делима. Не може се чак ни Хамерлингов „Ахасвер“ са свим избрисати из тога низа. Шта то помаже што та господа достојанствено грех крсте грехом, пошто су га украсили свим чарима! Шта то помаже, што одвраћају од заклопљене чиније, кад јело тако намамљиво описују, да човек и не слуша опомену.

Занимљиво је у Хамерлинга, што је по свом смеру сву поквареност неронског доба хтео да опише, уједно и опомињући и застрашујући. Па шта је последица томе? Ја сам једаред из радозналости из шест библијотека, из којих се узајмљују књиге на читање — из две у Бечу, из две у Минхену и из две у Берлину — извадио по један примерак Хамерлингова „Ахасвера“. Па за дивно чудо, одсеци, који се догађају у Локустиној крчми и који приказују баханал, били су упрљани, стране пак, на којима мудри Сенека проповеда морал, биле су чисте као нове. Наше време некако ужива у оном што је „пикантно“; и уметници и публика воле дела, којима је предмет узет из времена, кад је држава онадала. „Нерон“ и „Месалина“ играли би данас велику улогу. Димá је написао „Акту“, Талијанац Коса драму „Нерона“, исто тако Немци Грајф и Вилбрант још и „Месалину“; Каулбах, Жером, Пилоти и Пољак Сјемирадски насликали су Нерона. Ниједан од тих уметника не препоручује нам порок као угодан жи-

вотни задатак, па ипак су сви мање или више апостоли похотнога култа. Филозоф, који проповеда врлину, Арија и Пет у Вилбрантовој трагедији, хришћани и мученици, који ваља да буду на крст разапети или спаљени, једном речи проређени заступници врлине: сви су они потиснути у неки сутоп, али порок, увијен у злато и скрлет, морална поквареност у намамљивим облицима — они су свуд главна ствар, они стоје напред, њих човек најпре види. Главна ствар остаје апарат похоте и њему имају та дела да кажу хвалу за свој успех.

Да ли таква уметност одиста може човека уздићи? То је веома сумњиво. Обично оног естетичара, који у уметности више види него само забаву, зову педантом. Но то није педантерија, кад човек од уметности захтева, да као светињу чува идејале човечанства, да дух уздиже до чистога осећања. Свака перијода у књижевности и у уметности има своје доба кад болује а данашња болује од — похотљивости...

Песници, који морализују, имају разне облике, под којима исказују етичне принципе. Басна, сатира и епиграм најбоље се могу употребити на ту сврху. У тим врстама појезије морални је смер јасан и овде га песник не мора сакривати. Мора човек жалити, што басну скоро никако и не негују

или само у веома малој мери. Руси имају свога Крилова, који ипак више зарања у најновије време него што то чини Гелерт.

Басна износи морал онајвише у облику, који до душе не мора бити без досетке, но му ова није баш ни безусловно потребна. Епиграм напротив и сатира морају имати досетке. Па ипак њихова вредност с погледом на снагу, која поправља, када је сумњива осим ако су cadre утући, а то бива врло ретко, јер за то се тражи много. Сатира је опасно оружје, које ваља да носи само племенит песник — у себичњаковој руци није она ништа друго до књижеван револвер. У Немачкој има по која досетљива глава, која овде онде хоће и по коју сатиру да избаци, али правога сатиричара, т. ј. песника, који дар и гриску досетку спаја са правом храброшћу и моралном тежњом, нема у Немачкој. А баш би било дивне материје за сатиру! Асекуранције немачких писаца који се обвезују, да ће један другог хвалити; којештарије с рекламом; социјалистичке утопије са својим чворугама; господа професори национално-економске мудрости са својим сретним теоријама: шупљина наших прилика у животу, пуна лагарије — лицемерства — та нема краја!

(Свршиће се.)

„ЖЕНА XX. ВЕКА“

(Свршетак.)

Последња четвртина књиге посвећена је сва телесном васпитању деце. Ту су као у неком разговору скупљени савети лекара, што их даје матери младој, у разном добу детињег узраста, кад је ова хтела да учини штогод, што би по телесни развитац детињи било од штете.

Мора да у Француској матере ретко доје своју децу, кад овде видимо како је исписана брига материна за дете, ако му у чему или збиља позли, или се матери само тако учини, то онда одмах непрестано са дојкињом се бочи. Лекарци у Француској особито они у Паризу, ретко којој матери допуштају да своје дете доји, а то

зато, јер „рђава хигијена и светске навике зло спремају њих за овај сувишак терета.“

Једна ствар, што се од старина употребљује код малог детета, то је колевка. Предмет је то, који се поред свог просвећења садашњег још непрестано подржава, јер матере неће ту своју заблуду да напусте. Зацело не би ни једна мати своје малом детету у место неугодне, штетне колевке приправила мали креветац, него би помислила, да је и њу њена мати и баба у колевци одршила. Неће ни једна мати помислити да је у колевци дете као у неком склопу, па ако још има на њојзи завеса, да је онда дете затворено, да се

љуљањем заврти мозак, и варење младог желудца успорава и квари.

„Нећу да вас узнемирујем, али кад бих вам казао да врло често, због оскудице старања, и особито због незнања, хиљаде мале деце пропадају, ви би сте се престравили.“

„Кад би се нашим кћерима предавала прва правила из Хигијене, кад би њима била показана прва старања која оне треба да чине за своју новорођенчад, ми бисмо сачували много децу, и данас не бисмо гледали својим очима страховиту несрећу, како нас нестаје!“

Да, оскудица старања, а још чешће незнање тамани малу децу. Предање од матере на кћер прелази с колена, на колена, старе заблуде добијају само новији датум, па то је све. И што у школи учи, није свезано са практичним животом. У предговору физијологије*) славнога писца Хекслија (Thomas H. Huxley) налазимо од преводиоца ове речи, које карактеришу школску наставу: „Још смо далеко од тога, а да би увидели, да је знање о склопу и радњама човечијег тела природан свршетак, или боље рећи круна свију природних наука, што се у школи учи.“

Ово су Енглези већ давно увидели, и по томе се владају. Ово знање о склопу и радњама у човечијем телу, не само да усавршава опште образовање човечије, него је то знање једино у стању да упути човека, како ће начин живота удесити здравствено, осим тога да искорени све оне штетне предрасуде, које још владају у собама за болеснике, код породиља, и у дечјим собама.“

Колико ли предрасуда има при једном важном добу детињем, кад дође време да добија зубе. Ако се дете ма најмање у томе добу поболе, зар нису све матере, тетке, мајке, комшинице одмах готове да то упишу на рачун зуба. И онда пошто су нашле узрок детињем поболевању, оне трпељиво носе шта ће бити. А и не слуте, да је много чешће узрок поболевању у оделу и храни него у томе, што зуби избијају детету.

Исто се тако и при одбијању деце грешти много, у колико се одбијање не приправља из раније, поступно, да се тај преврат у желудцу детињем сврши мирно, без борбе и отпора; него се матере обично плаше одбијања, бојећи се да детету неће штогод шкодити, и онда у своме страху одуговлаче, избегавају, као да то неће морати једаред бити, и онда обично одбију на пречац. Ето ти. А о таком одбијању вели славни француски научењак Сеј ово: „Озбиљне посљедице тек се појаве на једну, две, или три недеље после промене начина храњења, и то баш онда, кад се мисли, да је све у реду, болест букне.“

Не може се доста матерама напомињати, како треба оне својој деци већ у прво доба да чувају желудац, да остане здрав и снажан кад буду велики, јер о таком здравом желудцу ево шта налазимо овде: „Желудац здрав, желудац кренак, желудац који вари лако, желудац који може примити свакојака јела, и сва без мукe сварити, то је као тврди град, пун оружја и пун муниције, који се дуго времена може одупирати непријатељу с поља. Ох, кад би сте ви знали, Госпо, улогу коју има добар желудац у животу, и важност коју треба приписивати лакој варењу! Знате ли, да добри желудци граде добре карактере! Они граде веселе нарави, које потпомажу подобност за рад; они граде укуса за задовољство, које одржава слободу духа и снагу тела!“

„Ја сам знао људи, који су рђаво поступали са својим желудцем, који су у њега трпали више него што треба, па су с тога постали диспептици, то јест они у којих желудац рђаво вари. Ти су људи страховити; они никад ништа у животу не уживају; они су тужни, они су зловољни; њих свагда обузимају црне мисли које трепере око њих као легијони сенки, као слике каквог страшнога сна, које на силу завлађују њиховим умом, које га гњече, које му не дају ни мира, ни покоја, које њих терају у осаму усред друштва, које убацују у њихову душу малксалост и чак пудљивост, које их граде таким саможивцима да прекидају сва своја пријатељства.“

„Ти људи не милују рад, јер не могу

*) Thomas H. Huxley, Grundzüge der Physiologie.

да га предузму, не маре ни за задовољства, јер су немоћни да их подносе; они су осуђени да се брину само о себи, да претресају своја осећања, и да бораве само у својим јадима, којих тиранију морају да трпе.“

Кад прочитамо овај живи опис човека, који пати од слабог или сасвим поквареног желудца онда видимо, колику тешку задаћу имају кукавне матере одхрањујући своју децу, кроз колико опасности морају да проведу своје дете, докле га не доведу до одраслог доба, не имајући често другог путевођу него свој матерински нагон.

Кад се дете поболе, онда се узме у помоћ лекар, ако не пође брзо на боље, онда се тражи други, ако и тај одмах не помогне, иде се специјалисти. Међутим дете се већ и само почиње поправљати, болест се умањује, и онда онај последњи лекар што је око детета био, тај је излечио дете. О лекарима има публика врло неправедно мњење. Прво полаже сувише велику наду у њих, тражи оно од њих што није у њихној власти, а после се не задовољава с оним што је у њихној власти било.

„Ја нисам, ви знате, од оних који верују да медицина лечи све болести; али најпосле, ма колико да вам се чини недовољно лекарско знање, ви ћете самном заједно признати, да се ипак они морају звати у помоћ; пошто они бар имају ту заслугу да знају више него други људи; али вам ја нећу крити ни незгоде, ако зовете више лекара, ако их често мењате, ако слушате шарлатане који вам показују лек који на сигурно лечи.“

„Наши оцеви имађаху једну прекрасну навику, коју не могу довољно да вам препоручујем: они су држали једнога лекара, увек истога; то је био лекар кућевни, који је свако чељаде у кући познавао, знао је њихове темпераменте и њихове мане, мучице и невољице, који је њих свакад пратио, који је био њихов пријатељ, који је долазио да их види и кад није зван. Он је био готово као члан породице а не туђин; он није давао само савете, који му је казивала наука, него је још у своје наредбе мешао по мало милоште и пријатељских речи, које снаже и веселе болесника! Он је лечио родитеље, лечи децу,

он је управо један члан породице. А где је данас такав лекар? Ако га где и има, он је сасвим заборављен. Данас је мода тражити стручњаке; данас болесник пита готово толико лекара колико има органа. Има лекар за желудац, лекар за срце, лекар за живце, лекар за плућа; ви не мислите да болест једнога органа ради и на друге органе, и ви себе претварате у један апотекарски дућан. Људи су се и пређе кљукали лековима, а данас се кљукају више, не гледајући на то што је Хигијена учинила велику услугу умерављујући ту поплаву од лекова. Али људи хоће да гутају лекове, и лекари су често приморани или да им што препишу, или ће њих сматрати за незналице.“

Заиста мудре речи једног искусног лекара. Само би ваљало испитати, шта је узрок да је то тако, свакојако би виши ступањ образованости целог народа унео праву меру и у овој ствари. Јер сада тако стоји, да прост народ никако и не тражи лекара, а коме је опет могуће тај одмах зове више или баш и стручњака.

Тако се овде расправљају разна питања телесног одгајивања деце, и то све у лакком и простом облику, без научнога премазивања. Све што је до сада учени свет постигао и утврдио у питањима здравља и болести код деце, њиховом одгајивању у разном добу, све се то овде на лак начин пружа читаоцима, да у забави науче. Тако се даље говори о телесном вежбању деце, о гимнастици, како се и ту претерује, дају се вежбања деци, која још нису за њихов узраст, те се тиме често друго телесно зло навуче. Одељак о јелу и пићу износи нам како треба децу навикавати на умереност, како и колико треба јести, да је дете или човек и нахраћен, јер ако ко једе оно што има мало хранеће вредности, може истина бити сит, али није још довољно нахраћен.

Обичаји женских, којих се они држе кад се спремају на забаву, и само њихово забављање лепо је изнешено у неколико листи, који говоре о забави. И ту су писци изнели прво не промишљено одевање за забаву, па онда и цело дотеривање и коригирање природе.

Знамо сви врло добро, да је и жен-

скимa јануара или фебруара, кад је зима, да је и њима тада зима, и оне се на шеталишту или на леду добро горњим хаљинама утопле. А како је кад такот истог дана у вече иду на забаву? Исечене најлакше ципеле, лака летња хаљина, танак огртач! Зар то није бар не промишљено? Али питајте коју да ли јој је у том оделу зима, кад зна да иде на бал?

Још се и на крају књиге једном срећемо са женидбом и удадбом, и овде налазимо мирно и достојанствено, управо очински изнешене савете искусног човека, који једној матери саветује, да своју кћер не да за човека ако је велика разлика у годинама; да не да за блиског рођака, и да се прво добро извести о здрављу не само младожење, већ и његових родитеља, ако хоће да брак буде благословен и сретан. Наравна је ствар, да се ту и обратно по себи разуме.

Из целог разлагања пак у овој књизи изилази, да су писци тога мњења да садашњи век треба већ да спреми жене идучег века. И васпитање и школовање, кућевни и друштвени живот, све те околности

заједнички треба да утичу да преобразе жену тако, како би она ближе дошла својем позиву, од којег се у овоме веку тако удала.

Снажно и здраво тело, право васпитање душе, а не дресирање да се само уме као лутка пред светом показати; сазнавање, да жена није на свету једино ради задовољства, а да ништа не ради, него да она има свете материнске дужности, и дужности домаћице да испуни. То су путеви куда треба жена XX века да греди.

Један од двојице писаца ове књиге, седи академик Жил Симон умр'о је прошлога месеца. Био је то славан писац, државник, велики познавалац друштвене психологије. Са свима почастима је сахрањен, које француска држава одаје својим великим покојницима. Шта је наука у њему изгубила, показује већ и овај мали део његовог рада, показује овде приказана књига „Жена XX века“.

У Н. Саду, јула 1896.

Ла —.

РАД ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

Велико-Бечкеречкиње.

Примили смо штампани извештај управног одбора велико-бечкеречке добротворне задруге Српкиња за 1895. годину, из кога видимо ове податке.

Одбор задружни има 24 чланице. Задруга ова има 4 добротвора, 34 оснивача, 23 оснивача српског забавишта и 69 потпомагача. Задруга има две куће у вредности од 10.000 фор; у једној од тих кућа смештено је забавиште.

Како се из завршног рачуна задружног види приложили су на издржавање забавишта ондашња срп. црквено-школска општина 300 фор. а тако исто и политичка општина 300 фор. Цело примање за 1895. год. изнело је 1480 фор. 62 н. међу којем су главније своте: Чланарина задружна 280 ф; за станове у кући задружној 276 фор; уплата деце у забавишту 175 фор.

45 нов. Целокупно издавање те године изнело је 1410 ф. 99 нов. тако да је остало сувишка (кад се још дода и готовина лањске године од 77 ф. 19. нов.) 146 фор. 82 нов. Међу издавањем налазимо прилога на беседе, школе, друштва, милостиње, чланарину „Матице Српске“ и „Срп. учитељског конвикта“. Даље видимо да задруга ова по издатцима за издржавање свога забавишта, и набавци учила и играчака за забавиште, тежи да одржи своје забавиште на оној висини како то приличи такој угледној задрузи и таком великом месту у коме се налази.

У прорачуну за 1896. видимо ту исту тежњу задруге, и ма да се прорачун са дефицитом свршује, ипак видимо да ће вредни одбор који тиме рукује увести скоро равнотежу у промету друштвеном.

Рад задружни заслужио је сваку похвалу и заслужује још обилатију потпору

У ДАЉИНИ.

Како да те икад заборавим мила
 Кад се сваког часа мис'о с тобом срета:
 У плаветном небу видим очи твоје
 А устанца њежна у румени цв'јета.

Свјетлост јасног дана твог ме чела сјећа
 И раскошна ноћца твоје тавне косе;
 А прољетна зора умиљата лика,
 А срдашца твога капља благе росе ..

Поточић ме сјећа твоје тихе наде,
 А језерце чисто твоје жеље тајне — —
 Ал дубоко море, о оно ме сјећа
 У срдашцу твојем љубави бескрајне!..

Мостар.

Јов. А. Дучић.

ДВА СУНЦА.

Је л' сунце оно? што тако сјаје,
 И што нам шаће сјајани зрак? —
 Топлоту, светлост милосно даје,
 Прогања тмину, прогања мрак? —

Је л' сунце оно, — што светлост пружа,
 Топлотом греје и цветак свак? —
 Да само њиме процвати ружа,
 И развије се леп пупољак?

О, јесте, јесте, — сунце је оно,
 Што даје свету божански сјај;
 Што зрева, лечи срдашце боно,
 Чаробност шаће у сваки крај.

А друго сунце ка оно горе, —
 Очи су твоје и поглед твој.
 Са тог' ми сунца срце изгоре,
 Ојади живот млађани мој.

Љубивој.

ЈЕ ДАН ГРОБ.

Негде у даљини
 Том је много љета,
 У прикрајку гробља
 Стоји рака света.
 Крет се види само
 А земља опада,
 Ко ли лежи тамо?
 Изгубљена нада.

Ја не бејех тамо
 Нити сам је знао,
 Невидех је никад
 Ал би је нашао.
 Нека тајна снага
 У мени с' налази,
 Казати ми може
 Камо се полази.

Мила моја мајко
 Ту боравиш санаг
 Теби је све једно
 Ил ноћца ил' данак..
 Пронађем ли путе
 Изгубљене — млађан,
 Ох, како ћу гроб твој, —
 Оросити јадан.

Превео Б. М. Р.

ДРУГОВИМА.

Другови ме запиткују:
 Зашт' ти ј' лице тако бледо?
 У веселу зашто стојиш
 Невесело увек немо?

Зашт' те једном не разведри
 Веселији живот зоре?
 Зашто спустиш вазда главу —
 Баци поглед једном горе?!..

Зашт' питате? Сува грана
 Казати вам неће знати:
 Шта ју тишти? Ал' осећа,
 Да од нечег она пати.

У Риђици, 16 X. 1895.

прев. Ст. Вл. уч.

БЕЛЕШКЕ.

ИЗ ШКОЛЕ.

Испити у срп. вишој девојачкој школи новосадској обављени су у сва четири разреда 22 и 23 Јуна о. г. на којима је председавао заменик главног школског референта г. Никола Ђ. Вукићевић. Од стране добротворне женске задруге било је изасланство управе са председницом госпођом Јулком Радовановићком и благајкињом госпођом Софијом Јефтићком на челу. По свршеном испиту изговорио је г. Вукићевић значајну беседу ученицама, опомињући их, да се вазда држе онога, што су овде научиле, да им то буде основа за свако даље изражавање, да остану вазда добре кћери свога народа и свете своје цркве. На крају беседе окренувши се госпођи председници женске задруге захвалио је на добротворствима, што је ова задруга чинила испомажући сироте приправнице, ободрио је на даљи истрајан рад, напоменувши, да новосадска задруга заузима једно од најугледнијих места међу нашим добротворним задругама.

Наши просветни заводи. Као сваке године, тако су школе и ове године издале своје штампане извештаје, из којих видимо ове податке:

У срп. прав. богословији у Срем. Карловцима добили су њих 14 апсолуторне сведошце. У све четири године било је 86 слушалаца, од којих су 28 у I, 23 у II, 18 у III, а 17 у IV години.

У срп. прав. великој гимназији у Срем. Карловцима било је свега 327 ученика, од којих су 41 из Хрватске, 209 из Славоније, 39

из уже Угарске, 15 из Босне, 10 из Србије и Црне Горе, а 2 из осталих земаља. Свршили су школу с одликом њих 36, добро 216, а остали мање добро и лоше. Стипендију су уживали њих 57. Храну бесплатну у благодјејанију имало је 50 ученика.

У срп. прав. великој гимназији у Н. Саду било је свега 355 ученика од којих су 48 из Новог Сада, 100 из Бачке, 69 из других жупанија, 102 из Хрватске и Славоније, 6 из Босне и Херцеговине, 1 из Србије. Одличних ђака је било 11, врло добрих 95, добрих 185, остали су слабији. Испит зрелости полагао је 21 ученик, и положили су с врло добрим успехом њих 5, са добрим успехом њих 8, за зреле су проглашени њих 8.

У срп. вишој девојачкој школи у Н. Саду било је уписано свега 143 ученице, испит је полагало 124, од којих су 2 одличне, 35 врло добре, 66 добре, 17 довољне и 4 недовољне. Од ученица биле су из Н. Сада њих 55, из осталих жупанија њих 22, из Хрватске и Славоније њих 63, из Босне и Херцеговине њих 2, из Далмације 1.

Препарандије за образовање забавиља у Угарској. У Угарској има завода за образовање забавиља државних и вероисповедних. Државни заводи ови су у Будимпешти (Бајза улица бр. 27. и Szegényházuteza бр. 7.) у Еперјешу, Ход-Мезе-Вашархељу, Пожуну, Шенши-Сен-Ђурђу. Вероисповедни заводи налазе се у овим местима: Острогону, Калочи, Великом Вараду и Сатмар-Немету. У свима тима су местима римока-

толички заводи. Протестанти имају један овакав завод, и то у Брашави.

А када ћемо дочекати овакав српски завод?

Тринаеста учитељска скупштина. Учитељско удружење објављује својим члановима и пријатељима удружења, да ће се 6 августа држати у Београду скупштина, у којој ће осим обичних послова бити и читање расправе: Шта могу учители (учитељице) сами урадити за наставна средства у основној школи. Осим тога ће се претрести и правила о учитељском дому.

Земљоделска школа. Угарска влада наме­рава да подигне идуће школ. године нову државну земљоделску школу у Суботици на хајдучкој ледини.

ЗАРАД ЗДРАВЉА.

Пресвладица. Може се рећи, да човек бар трећину свога живота спавајући проведе, те је с тога врло важно у чему човек спава. Спаваћа одећа је важна ствар, па мислимо да ће од интереса бити, шта о нојзи „Народ. Здравље“ вели:

„Има много нашега народа који у истим оним хаљинама спава, у којима о дан проведе. Онако ознојен (упоћен,) загађен, мокар, глибав и смрадан легне у крај огња, покрије се струком или губерром, па сву ноћ преспава. Смрадови из засићених хаљина и испарење из површине тела, прашина и нечистоћа из ткива, перут маз и зној са коже мешају се ноћу још обилније, и стварају око голога тела прилике, које не могу бити без штете и по здравље.

Да не узмемо у разум што се човек у хаљинама не може тако добро и потпуно одморити, јер га једно жуљи, друго стеже и т. д. али је опасности отуда, што је телу спречено испарење, и што је непосредно око њега пуно нечистоће и смрада. Сем тога треба само на то помислити, да човек и на кожу дише, па какав ће ваздух удисати, кад му је тело у смеси гадова и смрадова, а не ваздуха.

Па и онде, где год свет не леже у истим хаљинама, у којима дан проведе, него се тобоже свлачи, чине се погрешке. У нас има много кућа, где и не знају за обичај, који је са свим разложен а веома користан: да треба за ноћ имати нарочиту преобуку, а ако баш не то, а оно бар само кошуљу спавачицу или пресвладицу која се јутром и опет свлачи. Нико и не мисли, како је по здравље доиста потребно, да

се то чини, и да сваки веома јако греши, који 24 сахата један исти комад на свом телу носи. Шта више: има их, који задрже на ногама и исте чарапе, а по гдекада и капу или махраму што су их преко дан носили. У другоме свету пресвуче и најмање дете и најстарије чељаде свако парче на себи, па тек онда леже, а ми нећемо ни кошуљу. Па баш и онде, где је у кући бољи ред, и где се на чистоту боље пази, има у томе замашних погрешака. Није довољно, узети тек у обичај, да се свако чељаде — а нарочито дете — при легању пресвуче, него ваља пазити да је та преобука са свим чиста и свежа. Не вреди много, скинути у вече кошуљу, коју смо преко дана носили и загадили, па место ње обући пресвладицу, — која је, може бити, још прљавија, још пунија смрада и гада, још потнија и влажнија. Ко хоће да од пресвладчења има неке користи по своје тело и здравље, тај, дакле, мора пресвладицу често мењати. У сну човек више испарава, а јаче се зноји, па се с тога пресвладица брже упрља и јаче загади, него ли обичне кошуље. С тога је најбоље, ако се бар сваки 3—6 дана мења т. ј. чиста узима. Па и за то време могло би се на чистоћу пресвладице боље припазити, а тога је код нас — на жалост — ретко где видети. Обичај је, да се пресвладица изјутра скине, и да се немарно на постељу баца. Ко постељу намешта, стрпа пресвладицу под јорган или под јастук и ту она дочека и опет вече да послужи. Нико и не мисли, да погледа, је ли та пресвладица загађена и знојава; нико се и не сећа, да је она у себе ушла и примила са површине тела и мирисе и смрадове... него је онако топлу и опет затрпају у постељске хаљине, где се не може ни осушити ни проветрити. Зној и друга нечистоћа упаре се укваре у кошуљи и она већ други — трећи дан смрди. Тај смрад пређе одмах и на друге постељске хаљине — нарочито лети — па остаје у постељи све и кад пресвладицу променемо. По себи се разуме да опет така кошуља и постеља није чиста и здрављу погодна. Да се што дуже одржи чистота и свежина пресвладице и постеље потребно је, да се и кошуља и све постељске хаљине — ако је икако могуће — сваки дан износе на проветравање и сунчање. — Ваздух из њих однесе све смрадове, а и сунце их очисти од многе нечистоће. Јесу ли се постељске хаљине неко време сунчале, поуздано је да на њима нећемо више осећати задаха од човека,

него ће нас предустрести мирис и свежина, које само сунце даје.

Кад човек у такве хаљине легне, и слађе спава и свежији се пробуди. Где се тако ради; где се постељске хаљине — нарочито пресвлачица — по цео дан на ваздуху и сунце држе: ту ложница (соба од спавања) не заудара; и ту је пресвлачица још и после 5—6 дана свежа. Тако раде боље породице просвећених народа; па тако ваља да радимо и ми!“

Деца да не љубе у руку. Не давно смо читали како су у Будимпешти забранили деци да љубе у руку своје учитеље и учитељице, бојећи се, да се тиме може и многа заразна болест са детета на дете пренети, сад читамо, да је то исто учинио и здравствени савет у Прагу у Чешкој те не да, да деца љубе у руку кад долазе или полазе из школе. Сигурно имају основаног разлога за то, па би добро било да промисле о томе и код нас родитељи и учитељи, па и саме школске власти.

ЗА ДОМАЋИЦЕ.

Испржена храна за живину. Кад се жито, раж, а још најбоље кукуруз тако испржи, да већ сасвим поцрни, али да се не распадне, па се даде живини да једе, онда се живина од тог здраво поправи, што се види по томе, што јој је креста много црвенија, и што више јаја носи. Живина тако зготовљену храну врло радо једе.

Масне прље ваде се из зувених материја најбоље, кад се узме од прилике 30 грама исту цаног боракса, који се у кључалој води раствори, па се том водом она масна прља испере. Та се вода може у боцама и оставити па и доцније као врло добро средство против масних прља употребити.

Вашице на цвећу и воћу. Узми једну четвртину килограма најјачег дувана и скувај у 2 литре воде у коју треба пре тога још мало чађи усути. Када се то скува, успи једну четвртину килограма негашеног креча унутра, промешај и остави да стоји то 8 дана, сваки дан промешај по једанпут. После процеди кроз крпу и прскај она места где се налазе биљне вашице.

Р А З Н О.

Одликовање српског православног епископа Његово царско и краљевско апостол. Величанство изволело је најмилостивије подарити Ви-

сокопреосвећеном господину Мирону Николићу пакрачком епископу орден гвоздене круне II реда. Честитамо Високопреосвећеном госп епископу на превршњем одликовању. Живео!

Нов српски православни епископ. На упражњену столицу вршачке српске православне епископије изабрао је св. синод за епископа у своме последњем заседању високопречасног господина Гаврила Змејановића архимандрита и администратора вршачке епархије, кога је Њег. Величанство као епископа и потврдило. Како читамо, посвећење за епископа биће у Карловачкој катедралној цркви почетком Јула. Честитајући новом епископу на високом достојанству кличемо: Живео!

Црногорски књаз Никола био је о Видову дну гост српског краља Александра у Београду је пробавио четири дана где је најсвечаније дочекан. Њему у почаст су приређене разне свечаности.

Никола Тесла. Србин, научењак од светског гласа, који живи у Америци, изумео је справу за осветљење, које док усаврши биће од неочењиве користи. У његовој радионици висе већ од неколико година стаклене куглице које јако светле. Светлост им је мирна, једнака као сунчана светлост. Те куглице тако светле без да их когод дира, да се што додаје или обнавља. Заиста право чудо!

Као што чујемо, доћи ће Никола Тесла на лето овамо у свој завичај у Лику, да посети своју својту, родбину и познанике.

Најјачи човек на свету, Драгољуб Михајловић, Србин, лекар у Бечу, свратио је на своме путу и у Нови Сад, и показивао је своју јачину у два вечера пред многобројном публиком, која је његову продукцију симпатично и бурним одобравањем процратила.

Позориште на цетињу. На Цетињу у Црној Гори зида се позоришна зграда у којој ће стално представе давати позоришна дружина

Становништво Босне и Херцеговине. У Сарајеву је изишла књига под насловом „Главни резултати пописа становништва у Босни и Херцеговини“ из које дознајемо за ове податке: Целокупан број становништва износи 1,569.092 од којих су 828.190 мушких, а 739.902 женских. По вери су 673.246 православни, 548.632 мухамеданске вере, 334.142 римокатоличке вере, 3596 протестантске вере, 8213 мојсејеве вере, 273 које унијата, које јермена, назарена и т. д.

Од ових становника су 42.018 припадници

Аустријске државе, 24.358 Угарске државе, 4472 страних држава; осим тога су 32 944 војници.

Изборно право Хоће ли и женске имати изборнога права или не, то питање све то већма занима велике државнике, па и саме државе. Тако је у Енглеској било већ друго читање основе о изборном праву женскиња. Преко четвртину милијона женскиња подписале су једну молбу на сабор, да им сабор изборно право даде.

Српска занатлијска читаоница у Вршцу осветиће своју друштвену заставу на Петров-дан о. г. У очи тога дана приредиће серенаду куми и добротворци својој, осим тога биће пријатељско вече. Сутра дан свечано освећење заставе и свечана скупштина, после банкет. У вече свечана беседа, а у недељу излет у шуму. На беседи суделоваће вршачко и соколовачко српско певачко друштво

Добротворка. Гђа Драгиња Станојла Петровића основала је закладу од две стотине хиљада динара, из ког фонда ће се издржавати питомци српског православног богословског факултета или духовне академије. Тестамент са којим се ова заклада установљава предала је на чување митрополиту београдском Михајилу.

УМЕТНОСТ.

Г. Жарко Савић оперни певач из Фрајбурга обишао је и ове године као и лане наша већа места, где је приређивао концерте, и на њима свуда вештином својом слушаоце задивио. Тако је приредио концерте у Новом Саду, Карловцима, Суботици, Вршцу, Митровици и још другим местима; и свугде га је публика одушевљено примила и уживала у његовоме у потпуном смислу вештачком певању. Ко га је год слушао, морао је осетити онај непосредни утицај богданог уметника, који нам са лакоћом срца осваја, и сваки слушаоц је био уздигнут под утецајем његовога вештачкога гласа. Из сваког места, где је концертовао, читамо велику хвалу његову. Свако то место је имало уметничко вече, у правом смислу те речи.

Ернесто Роси. Гласовити талијански глумац Ернесто Роси умро је од кашље у Пескари у Италији.

Гђца Султана Цијукова чланица позоришта у Хамбургу, родом из Вршца и г. Жарко Савић оперни певач у Фрајбургу певали су на дворском концерту у Београду, са великим успехом. Као што смо извештени намерава госпођица Султана Цијукова да приреди неколико концерата и у нашим крајевима.

ПРИЦОВЕТКЕ.

МАРА . . .

Од детињства свога правила је црне цвеве на шешире.

Тако се навикнула на црног дрхћућег лептира, на црну ружу, ђурђиц, различак, да готово није ни знала да има и шареног цвећа.

С' дана на дан скупила је читаву хрпу жалосног цвећа на свој столчић у углу, који јој је обележала домаћица, нека стара госпођица по имену Сиде.

Није остављала никада свој столчић, од своје десете године, али га није ни могла оставити Заповест госпођице Сиде беше света за раднице, ту се све тако морало радити, како су захтевали њени предпотопски појмови.

Захтевала је прво и прво да у радионици овлада жалост. Осмех је био строго забрањен,

а церекање, милозвучно церекање, то би био прави злочин, једнак са — убиством.

Тако се девојка ова на све то навикла, да је и сама изгледала већ као да је пола мртва.

Но дакле, у овом је кругу одрасла, проживила своје детињство Мара.

Тамо је седела у углу код свога стола, од ујутру па до мркле ноћи, бледим лицем, витким стасом; — у жалосном оквиру љиљан цветак.

Дом јој се састојао из једног креветца, у којем је спавала она и њена мајка. То беше једино место где се састајаху и где су говориле о прошлости, садашњости, будућности.

Прошлост мајке њене је кратка: љубила је, веровала, уздала се и . . . преварише је.

То је тако честа, свакидашња историја, да

је чисто непотребно да кажем и опишем патњу, глад, усамљеност и очајање, које је напоследку наступило.

Док јој је дете мало било, више је плаћала газдарици, само да и дању бди над малом, док она одлази да свакидашњу кору хлеба заслужи. Тако остаде и доцније, кад је дете у школу ишло. Али чим је навршила десету годину, крај беше школи, она мораде ступити у радњу госпођице Сиде. Тек је две године од кад Мара добија плату, подцуну осам форината и само је две године од кад Мара у своме кревету може да спава у близини своје мајке.

И тако прође жалосно детинство Марино. Душа јој се навила мрака, и она не знаде, и не примети, да има боје, светлости и топлоте у животу.

Али ма да се око ње ништа није изменило; једнога дана ипак примети, да има боје, блеска и светлости.

То је отуда, јер уједанпут, неприметно, Мара постаде седамнајест година. Од овога дана се догоди и то, да је за времена тужног свог рада, по кад кад и сањала. Слатки немир јој прохуја кроз цело биће, нека чудна чежња се увукла у њену душу, и њеним црним лептирима порастеше крила.

Госпођица Сиде, која је одавна престала да чезне, којој су престали снови, жеље, само је то видила да је овај посао „унакажен“ и да ће зато одузети од Марине 8 форината — једну форинту и педесет.

Но Мара поред све казне не мога увидети своју погрешку. Она је из дубине душе осећала да се са тако малим крилима не може летити, а и сама је желила, да јој нарасту крила, одакле би се винула у њен замишљени свет.

Али куда? На коју страну? Није знала. Није ни тражила, али се по некад тако задубила у сањарије, да кад је зажареним погледом унаоколо погледала, није могла схватити, да је она непрестано у овом тужном кругу; у суседству госпођице Сиде, која је оштрим оком пратила сваки покрет девојкин.

Мара је почела губити поуздање госпођице Сиде. То беше страшно, да ово девојче за време посла не мога уздржати, свога осмеха шта више, лице јој се сасвим разведри и очи јој тада у чудној, слаткој ведрини светљаху. . .

То беше зло. Грдно зло за Мару, јер као што смо споменули, госпођица Сиде је захтевала од свију да су невесели. У такој радњи не

приличи осмех, један непромишљен осмех би порушио глас њене радионице, али би тада подчињени и живот свој жртвовао!

Из претећих погледа би Мара считати могла, да, ако овако настави, онда су јој дани избројани.

Али мала Мара ништа није прочитала. Једно шеснајстогодишње девојче, те погледе није могла разумети, и госпођица Сиде је бадава строго погледала раденицу, погледи оштри су гађали, али нису погодили.

Госпођица Сиде је добро сумњала. Иза овог су страшне последице дошле. Таково се нечувено дело случило, које је устравило целу радионицу, а госпођицу Сиду је стало два шешира, на које је (доста непажљиво) онесвеснута пала.

Једног јутра, незнајући како, и на који начин, на Марином столу лежаше велики свежан живог, мирисавог цвећа, с' правом златном траком везано.

Мала Мара, ма како да су је гонили и ма како да ју је госпођица Сиде грдила, није могла то да објасни. Плакала је, клела се, да ни појма нема, одакле је могао тај свежањ доћи, а да покаже како је то не занима, баца цвеће у фијоку и остави га тамо до у вече. Ни једанпут га није извадила, ни један пут га није погледала, и тако се развије сумња госпођице Сиде.

Него у вече, кад се кући спрема, дрхћући и узбурканим грудима, узде цвеће и сакри га под мараму.

Тако је пазила на њега, као да је сад у рукама држала срећу свог живота и неко јој на пут стаје, да јој отме.

Сан! Машта!

Кад је прилично била удаљена од радионице, нагло стаде; лагано, пажљиво извуче свежањ и удисаше његов мирис, жељно, грозничаво; и што је даље удисала, тим је слађе миље испуњавало њено биће.

Сан! Машта!

У овим цветовима је било оличено за њу све за чим је она чезнула, и што јој душу испуњаваше од неког времена. Први пут је у животу осетила прави мирис цвета, и то је опи. Али је још већма опи тајанствени начин, којим је до свежња дошла.

Добила га је од неког!

Дакле постоји „неко“, који је њу опазио, који се за њу интересује, који за вредно налази, да јој пошаље свежањ.

У овом се тренутку нешто скотрља пред њене ноге.

Сагла се да подигне и убезекнута примети, да је то свежањ, исти као онај у њеним рукама.

То беше више, но што је њена сањалачка душа поднети могла. Тихо узвикну, и без сваког заустезања пољуби свежањ, притиснувши усне час на један свежањ, час на други.

Чула је у један мах за собом лагане кораке. Уплашено погледа унаоколо. Нико, ништа.

Убрза кораке. Знала је, да се задоцнела и ако би мати пре ње стигла кући, одмах ће поћи да је тражи.

Срећа је послужи, па је пре стигла кући, но мати. Брзо сакри свежње под узглавље Немеде матери рећи, јер се бојала, да ће и пред њом бити грех ово неколико струкова, као и пред госпођицом Сидом.

И мати је мало блећа дошла кући но обично; можда су и њој одузели од месечне плате. Сирота жена, тамо лежи на постељи и у тузи јој се појави слика оног човека, кога је љубила, коме је веровала, у кога се уздала и који је на тако подал начин преварио, упропастио.

А у суседном кревету пак лежаше њена бајна и мила ћерка, сањајући о свом чудном јунаку, који јој тако леп, тако отмен изгледаше у мислима, који јој је цвећа послао и који ће скоро и сам доћи, да је носи у своје златом и кадифом окићене дворове.

Чешће се смешила у сну, ту јој је било слободно смешити се, њена постеља беше добра те није захтевала, да и ту буде невесела.

* * *

Преко пута од госпођице Сиде, изгледаше по кад кад кроз прозор неко убого, гураво мало створење.

То беше јединац син сајцијин, на кога је готово и сам Бог заборавио, заборавила га је и природа, толико је гадно и унакажено створење било.

Ако је купац дошао сајцији, сам је отац изгурао свог сина на поље, јер је чешће било, да чим га видеше, купци би се одма удаљили из трговине.

Ова сирота наказа смртно се заљубила у Мару. Већ две године, како је с дана у дан види, и од кад је Мара тако лена постала, не само да му је тело унакажено него и душа. Пламен га прождире, љубав га распиње, самрт-

не болове трпи, јер љуби, лудом страшћу, како човек још никад није љубио.

И поред свега тога се ипак непоказиваше пред девојком. Како би се смео и показати он, људско страшило, потомак Гвазимодов. Од детињства је знао, да је страшило људско, да се сви разбегну, с кима се сретне и да он несме у себи гајити никакве осећаје према другима.

Али и комарац љуби, и паук, воле и гуштер, црв, па шта може он да ради, ако љуби!?

Колико је препатио овај сиромашак, кад је видио Мару! Само је онако за тренут видио, али би га тада стигло лудило, јецао је, ваљао се у мукама.

Једном Мари паде на памет да идући кући, разгледа мало драгоцености. Дуго је ту стојала и упрла очи у једну бриљантску гривну.

Сиромашак се повукао у угао радионице и у страсти својој зарео је прете у своје рођено месо.

Кад је девојка отишла, страшило у беснису своме прегризе једну бурму, што је неки сретни младожења наручио за своју вереницу. Плакао је, викао је, од силног бола и лупао се бесомучно у при.

Али зато у вече, идући кући опет лежаше пред њеним ногама свежањ ђурђица, на ком се блистала росица, и који је био везан са златном траком, а прибоден иглом дијамантском, у виду полумесеца. Дијамант се тако блистао у мраку да су Мари очи у један мах засенуле.

Дакле се није варала!

Заиста је то чудан јунак, који дијаманте шиље њој!

Али зато ипак не смеде матери казати, јер се заверила у себи, да дотле неће говорити, док „он“ не дође по њу на четир коња, да је с матером заједно носи у своју драгим камењем искићену палату!

Само то није разумела, зашто се толико заустеже?

Ако ју воли, кад тако нежан може да је из далека, зашто јој не дође у близину? Зашто се не жури к њој?

Сутра! Сутра! — С тим је завршивала Мара увек своје сањарије

Собица у којој она становаше, беше препуњена мирисом ђурђица; Марин сто пун драгоцености, а „он“ не долази.

Но у колико се дуже задржавао, у толико је величанственији пред њом изгледао, витез, њен витез! . .

Тамо преко у сајдиници, у углу за прозором, и немицаше се више тамна она сенка.

Од раног јутра до увече сеђаше он згурен на једној етоличници, и чекаше залазак сунца, непријатеља свога. Чекао је и чекао, да види поново небесну своју срећу, љубљену, обожавану девојку, и да га још једном измучи слатко миље.

Отац га одгура оданде, бојао се, да није полудио, али он остаде седећи на своме месту непомично.

Дању без јела, грозничавим нестрпљењем чекаше вече; ноћу дрхћући, скоро несвестан чекаше јутро . . .

Дали ће и њему осванути јутро? . . .

Једног мирисавог пролетњег вечера, Мара подигнувши тајанствени свежањ, опази мали драгоцен прстен, што висаше на венцу.

Марино срце јако закуца

— Једва једном! Једва једном! — шепуташе дрхћућим уснама. — Сад ме је верио, испросио ме је за навек! и у мислима пред собом виде драго лице, како га је њена душа насликала.

Видила је пред собом високог снажног чо-

века, ведрога чела, на ком је урезано племенито порекло, видила је ватрене, црне очи, како ју поносно али ипак љубавно гледе.

Осећала је снажне руке, како је грле и слатко миље прохуја кроз њу. Не! Не! Сад неће више одуговлачити! . . .

И није се дуго задржавао.

У мраку, тик уз њу, приљубљен уза зид, страшно се мучило једно грбаво створење.

Није могло више да издржи патњу, хтеде рећи девојци шта јој је све чинио, молити преклињати је хтео, да кад — кад, само из сажаљења проговори с њим коју!

Али кад је пред њим стојала витка девојка и кад је видио, да радосно уснама приноси прстен, поново поста кукавица.

Не може! Бадава!

Нема среће за сирото створење. Нема! Нема!

Уништен очајањем, изгледаше као каква страшна гомила меса. Дуго, дуго гледаше преда се, за тим се одвуче до сајдинице, баци се на земљу и у ноћи се само могоше чути шапат имена:

— Маро! Маро!

Прев.

Богдан М. Рајковић.

ЛИСТИЦИ.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Сузе на гробу † Ђорђа Николајевића митрополита и великог срп. добротвора, од Родољуба. Штампано у Вршцу 1896.

Босанска вила у своме 10 броју доноси опис славе певачких друштава „Слоге“ и „Гусле“ која је била о Тројичину-дне приликом састанка обадва невачка друштва. У овом јубиларном броју налазе се и слике председника Алексе Р. Шантића и Глигорија М. Јефтановића, као и импозитна група заједничког збора са гостима.

Радоје Црногорац певао је песму у славу састанка српских владара, под насловом: Братски састанак.

Успомене из мога живота, написао Милош Димитријевић председник „Матице Српске“ и т. д., издала Марија уд. Димитријевић рођ. Гаванска. — У овој књизи износи нам сад већ покојни Димитријевић свој рад на јавноме пољу

у нашем народу. Успомене на жалост нису довршене. Из њих можемо видети и многе ствари како су текле, што су се збиле у нашој полу-прошлости, и за које наш млађи нараштај не зна.

Књиге за народ, из задужбине Петра Коњевића, што „Матица Српска“ издаје, умножене су 62-ом свеском, под насловом „Неједнака браћа“ П. део.

„Нова књига“. При свем том, што су сви наши листови календар „Српкињу“ (за 1896. г.) најлепше оценили и најтоплије препоручили, ипак је издатељству истага остало још 8—900 не продатих примерака. Бадава је већина наших листова наглашавала, да „Српкиња није календар у обичном смислу речи, него да је то лепа и поучна књига, уз коју календарски део тек као нешто мимогредно пристаје, ипак је многи и многи не хтедоше купити само за то, што се назвала календар, па је као доцкан иза-

шла, кад су се, веле, другим, раније издатим, календаром већ били снабдели. Из овога излази, жалибоже, да многи наш свет не купује календаре по њиховој садржини него по времену, кад који изађе; па који пре девојци — онога девојка! Издавањство је услед тога запало у велику невољу, јер од продатог броја календара није ни толико утекло, да је могло све трошкове око издавања наплатити. С тога је оно претворило календар „Српкињу“ у књигу, која носи наслов: **Српкиња** научна и забавна књига са сликама. Књига је штампана на најфинијој хартији, и броји 128 страна по веће осмине. Њој је остала иста она садржина, коју су сви наши листови тако лепо оценили и топло препоручили, да је сад може свако набавити, имао календара, а немао га. Оваква каква је сад „Српкиња“ би се могла згодно употребити као поклон одраслијим Српкињцима, те је с тога за годишње испите родитељима, школским одборима и свима пријатељима наше женске младежи препоручујемо. Књига стоји 50 новч., и може се добити код потписаног издавањства. На више од 10 ком. дајемо до 20% рабата.

Панчево, 25. маја 1896.

Издавањство „Српкиње“.

Позив на претилату на Српкињу илустрован календар за наш женски свет за 1897. год. (II. год.) Није обичај, да се на календаре издају „Позиви на претилату;“ но за то, што „Српкиња“ није календар у обичном смислу речи, него је, по својој садржини и по своме смеру, научна и забавна књига, а и за то, што је издавање такве „Српкиње“, као што је наш свет већ познаје, са врло великим трошковима скопчано, решили смо се, да се ради осигурања од евентуалне материјалне штете обратимо на нашу читалачку публику, поглавито на наш интелегентнији и отменији женски свет, с пријатељском молбом, да нас по могућству у напред посланом претплатом у овом подuzeћу потпомогне. Кома то није могуће, нека нам изволи на време послати само имена уписаника. „Српкиња“ је својом првом годином постигла, може се казати, сјајан моралан успех. У томе лежи јемство, да ни друга година не ће бити лоша. Ми ћемо од своје стране учинити све, да јој лепо глас очувамо, шта више ако је могуће, да јој углед још већма подигнемо. Поред већ познатих сарадника у првој години испало нам је за руком,

да за другу годину прибавимо „Српкињи“ још неколико одличних снага, што ће извесно допринети, да ће она још боље својој цели одговорити. Осим разноврсних научних чланака, и осим забавног дела, донеће „Српкиња“ за идућу годину по већи број корисних напутака за домаће потребе. Као за ову, тако ће и за идућу годину бити у „Српкињи“ по више слика наших заслужнијих женских, које су као раднице на просветном или хуманитарном пољу општег признања стекле. „Српкиња“ ће се и опет штампати на најфинијој хартији, и изнеће пуних 10 табака по веће осмине. Али ће овога пута бити само у тврде платнене корице увезана, и стајаће по 1 фор. од комада. Захваљујући свима онима родољубима, који су нас скупљањем претплатника прошле године потпомогли, нарочито пак Добротворним Задругама и по јединим Српкињама, молимо их сад по ново, да нам своју родољубиву припомоћ не украте. — „Српкиња“ ће изићи најдаље у септембру месецу, а рок претплати траје до 31. јулија т. г.

Панчево, 26. маја 1896.

Издавањство „Српкиње“.

Српска књижевна задруга у Београду, која има до сад 171 добротвора и 1962 члана оснивача, издала је четврто коло својих књига. То су следеће књиге: Друга певанија Змаја Ј. Јовановића I. св. — Низ старијих приповедака. — Тамо амо по истоку. Црте дра Милана Јовановића II. св. — Бесни Роландо Витешки еп у 46 песама. Спевео Лодовико Ариосто. Препевао српски Драгиша Станојевић. I. св. — Тартиф и тврдица. Написао Молијер. — Из науке о светлости, написао Ђ. М. Станојевић. — Басне Доситеја Обрадовића св. I. —

ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА.

Цв. у В. — Послата приповедчица не може ући.

С. у * * *. — Не можемо донети, ипак мало чудно изгледа, да човек сам себи честита, „Полетарче“. — Да причекамо још мало док крила не порасту.

НА ЗНАЊЕ.

Умољавамо све наше старе претплатнике, који нам још нису послали претплату за ову годину, да то учине до 1. августа о. г. јер ћемо иначе бити принуђени, да им оуставимо лист. **Уредништво.**